

102130

Fra
Biskopene.

12. juni 1941.

svar
til prester og menighetsråd
på en del stillede spørsmål.

Fra menighetsråd og prester som har mottatt departementets rundskriv av 5 april i år er det i tiden etterpå - muntlig og skriftlig - rettet en del spørsmål til biskopene som det er mest praktisk å besvare under ett.

Først noen ord om de mer personlige forhold som rundskrivet berører.

1. Det blir spurt om hvor og hvordan det kan være skjedd at menighetslemmer (av politiske årsaker) er blitt "frosset ut av nattverdsamfunnet og av kirkens gudstjenester", slik at menighetsrådene burde ta seg av forholdet.

Der er ikke til biskopene kommet inn noen besværing over slik "utfrysing". Heller ikke har departementet forelagt for biskopene noen klager eller anmodet dem om å ta seg av dette sjelesørgelige forhold. De råd som har vendt seg til oss, uttaler at de ikke kjenner til det påklagede forhold og at det derfor er dem uforståelig hva de kan ta av "forholdsregler" i den anledning, mens de samtidig kjenner seg allarmert ved den fare som truer gjennom departementets ord om at forholdet kan "medføre uberegnelige følger for kirkens og det kristelige arbeides frihet".

Til dette er å si at adgangen til kirkens gudstjenester og dens nattverdbord er og skal være og til denne dag også har vært åpen for alle som søker dit. Biskopene ber om rapport hvis der forekommer tilfeller hvor noen av politiske grunner er blitt holdt borte fra kirken eller nattverdbordet slik som departementets rundskriv forutsetter.

I det private foreningsliv har det også før i opprevne tider (en minner om riksretts-tiden i 80-årene) vært vanskeligheter med den rent personlige omgang. Enkelte steder i vårt land opplever vi idag - slik som departementet sier det - et trist faktum av spaltning i folket, og dette kommer da også til å prege det personlige omgangsliv, foreningsliv o.s.v.

I de floker som denne spaltning kan føre opp i, har menighetsrådene som sådanne ikke noen adgang til å gripe inn. Heller ikke prestene kan gripe inn i de frivillige kristelige organisasjoners indre forhold - uten på rent sjelesørgerisk vis, når anledning byr seg. Det lar seg i det hele tatt ikke gjøre å gi noen konkret anvisning om hva en i hvert tilfelle kan gjøre, ut over dette at vi i alt må være kjærlighetens tjenere også når menneskelige motsetninger ikke kan eller skal forties eller tilsløres.

2. Den samme spenning mellom kristelige hensyn og nensynet til å holde seg utenfor rent politiske forhold, møter vi i det andre praktisk-personlige spørsmål som departementets rundskriv omtaler: spørsmålet om å tale i radio.

Den ting som har voldt samvittighetsvanskeligheter på dette område er nettopp det forhold som departementet gjør oppmerksom på. Den før innarbeidede ordning av gudstjenester og andakter i radio, som hadde full kirkelig tilslutning, er etter anmodning fra Kultur- og folkeopplysningsdepartementet bragt til opphør, og arrangering av de kirkelige sendinger overtatt av staten, samtidig som det i følge rundskrivet ikke består noe klart skille mellom stat og politisk parti.

Her må hver enkelt ta sin stilling etter sin overbevisning, og derunder ha for øyet det ansvar som kirken har for å forkynde evangeliet for alle folk og samtidig å skulle verga forkynnelsen fra enhver kristelig uholdbar kombinasjon med menneskelig tendensvirksomhet.

Det er prestene som selv avgjør om de vil tale i radio og ved tilstelninger utenfor deres kirke og menighet. Menighetens gudstjeneste er menighetens egen. (Se skriv fra Kirkedepartementet av 30 november 1925, Hanssons kirkerett s. 81 og 172) Det er altså en frivillig sak om noen vil la gudstjenesten bli forlagt i den brede offentlighet. Rettesnoren må være at ordet får ha sitt liv rent og fritt. Hertil kreves ikke bare at taleren er åndelig fri, men også at tilhørerne møter ordet under forhold og omstendigheter som ikke farver eller svekker ordets ånd og sanne hensikt.

Det har alltid vært forskjellige meninger om vinding og tap for kirken med radio. Guds ord levet her i landet også før radioen kom, - det rakk nok ikke alltid så mange, men det gikk kanskje dypere der hvor det kom. Overfor den av departementet fremholdte mulighet, at man kan bli nødt til å ta vekk av programmet

de kirkelige sendinger, kan kirken derfor ikke komme med avgjørende prinsipielle innvendinger.

Hovedsaken vil alltid være at kirken og alle kristne samfunn har sin - også av folkeretten fastslåtte - frihet til å forkynne Guds fulle råd i menighetene.

3. Med rette hevder derfor alle de som har vendt seg til oss i anledning av departementets rundskriv, at punkt 2 i dette, det som angår forkynnelsen, er det viktigste. Dette at prestene inntil videre skal la det rent evighetsmessige og det oppbyggelige i evangeliet stå i forgrunnen, har fremkalt usikkerhet om hva meningen er.

Det er klart at det er de evige guddommelige sannheter og først og fremst evangeliet om frelsen i Kristus, som skal forkynnes. Men denne forkynnelse skal ta sikte på å omskape menneskelivet på jorden, like fra hjertets innerste og ut over alle områder av samliv mellom mennesker. Det evige ord skal kaste lys over det dagsaktuelle i vårt og i alles liv. I en syndig verden er det uunngåelig at der blir ting i den enkeltes såvel som i samfunnets liv som under Guds ords lys får dommen over seg. Det "oppbyggelige" i betydningen det "ufarlige" ville være en fornektelse av den Gud som vil ramme samvittigheten nettopp der hvor det kjennes aktuelt og ubehagelig. Men her gjelder det selvfølgelig at Guds ord behandler oss alle likt, uten hensyn til nasjonale, politiske eller sociale særforhold.

En kan ikke overfor Guds ord og forkynnelsen trekke en vilkårlig grense, og si at det som er på den andre siden av denne grensen er verdens frie domene. Da i forrige slektledd visse kretser hevdet programmet "kunsten for kunstens skyld" og ville leve etter denne parole som om moral ikke hadde noe å si, gjorde kirken energisk motmøte og førte en kvass kamp. Dette vil alltid bli tilfelle, enten det så gjelder kunstneriske, politiske eller økonomiske livsområder hvor en vil skalte og valte som en finner for godt uten hensyn til om det er stikk i mot Guds klare ord og bud. En slik spaltning av livsområdene strider mot Guds krav på det hele menneske og på det alt omfattende i menneskers samliv. Uforanderlig består kallet til Jesu disipler om å være verdens lys og verdens salt.

Om alt dette står kirken samlet i sin bekjennelse og i sitt trosfelleskap. Derfor har ved sin ordinasjon hver prest fått seg overgitt det hellige prestembete "med rett og myndighet til å

forkynne Guds ord, å forvalte de hellige sakramenter, å ha omsorg for syke og fattige og hjelpeløse, å trøste de sorgfulle og veilede de villfarende og ellers å utføre alt som hører til hans hellige kall, etter Guds ord og vår kirkes ordninger".

Dette er Alterbokens ord, og de er Den norske kirkes lov. Kirken har sine ordninger som ikke kan fravikes uten at kirkens vesen og ordets frihet blir forfusket. Til disse ordninger hører den vakt om ord og sakramenter som tilkommer kirken alene, ved dens dertil ordinerte og forpliktete tilsynsmenn. Med rette går derfor menighetsråd og prester i de mottatte henvendelser ut fra at biskopene er kirkens tilsynsmenn og at veiledning angående forkynnelse og sjelesorg og personlig kristelig liv hører inn under dem. Det forhold som ved ordinasjonen er fastlagt mellom biskop og prester og menigheter er et uttrykk for kirkens suverene myndighet i alt det som bekjennelsen betegner som de innerste hellige ting. Dette er det av alle anerkjente og eneste mulige grunnlag hvorpå en evangelisk-luthersk kirke har et forhold til den stat som på folkets vegne ordner med de ytre ting i folkets kirke.

Kirken blander seg ikke inn i det politiske i politikken. Der er kristelig sett full frihet til å velge statsformer og politiske ordninger så lenge det ikke blir istandbragt noe som krenker den hellige rett som for hvert menneske er grunnfestet i evangeliet. Hva kirken ifølge Guds ord står for er, at enhver ordning skal gi frihet for det folkelivets salt som er gitt os i Guds bud og hvorpå alt menneskeliv skal prøves.

Forøvrig, brødre, kast ikke eders frimodighet bort, for den er gitt av Gud og er en kostelig skatt.

Eivind Berggrav.

J. Støren.

J. Maroni.

Andreas Fleischer.

H. Hille.

G. Skagestad.

Wollert Krohn-Hansen.